

րանենգ պաշտպաններու եւ մնացեր) կը պահանջէ եւ կ'ուզէ զիտնալ վանքին եկամուտներուն հաշուեցուցակը, երբ շատ լաւ գիտէ, եթէ չարութիւնը իրեն գրած չէ ըրած, թէ վանքին եկամուտներուն հարիւրին 99ը Իսրայէլի մէջ կը մնայ: Վասնզի չկայ Երուսաղէմի մէջ հայ մը որ չգիտնայ թէ Ս. Երկրի՝ աղէտէն ի վեր, հակառակ մեր բազմաթիւ դիմումներուն, չորս տարուան ընթացքին, Իսրայէլի կառավարութիւնը մեզի տուած է 2500 տինար միայն: Թէ վանքապատկան մեր կալուածներէն զանձուած մեր եկամուտները կը մնան միւս կողմը, որոնցմէ չենք կրնար օգտուիլ, քաղաքական ծանօթ կացութեան բերումով: Իսկ հին քաղաքի մեր քանի մը հատ ու կտոր կալուածներէն, տարեկան իբրեւ եկամուտ կը ստանանք շուրջ 1600 տինարի չնչին գումար մը լոկ:

Ակնարկելով տակաւին իբր թէ մեր ունեցած գաղտնի եկամուտներուն եւ մանաւանդ մեր զանոնք տնտեսել չի գիտնալուն, սեւերես Սեւումեանը կը յայտարարէ թէ վանքը ի վիճակի չէ եղած իրեն պէս կովերէ կազմուած կովտունը պահել, եւ ասիկա վարչական տկարութիւն կը նկատէ, թէ վանքի տպարանը եկամուտի մեծ աղբիւր կրնայ ըլլալ, բայց իմաստուն կերպով չի տնտեսուիր, թէ գաղտնի պահուած փոխառութիւններ եղած են եւ չեն յայտնուած, աւելին՝ թէ վանքը այլեւս պէտք չունի արտաքին օժանդակութեան եւ եղած կոչերն ու խնդրանքները դրամ կորզելու կը ծառայեն միայն:

Որքան բառ, այնքան սուտ եւ զրպարտութիւն, զոր ոչ թէ ազգային՝ այլ մարդկային ամենադոյզն զգացում ունեցող մը պիտի թոյլ չի տար ինքզինքին այս կարգի վերագրումներ ընելու Հաստատութեան մը համար, որ միշտ, եւ մանաւանդ անցնող չորս տարիներու ընթացքին, ի գործ դրաւ եւ կը դնէ այնպիսի զոհողութիւններ՝ որոնք ոսկի տառերով միայն պէտք է արծանագրուին: Աղէտի սկիզբէն ի վեր Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը, իր սրբազան պետերէն սկսեալ մինչեւ յետին Միաբանը, կը շարունակեն անասան կենալ իրենց պարտականութեանց զիծերուն վրայ, հովանաւորելով, հիւրընկալելով, սփոփելով եւ անուցանելով վանքը ապաստանած եւ անոր

շուրջը եղող բովանդակ հայ հասարակութիւնը մէկ կողմէն, ու հսկելով ազգին պարծանքը եղող Սուրբ Տեղեաց իրաւանց միւս կողմէն:

Զկայ Երուսաղէմի մէջ հայ մը, եթէ հայու արիւն եւ զգացում ունի անշուշտ եւ եթէ թուրքէն աւելի թրքաբարոյ չէ, որ չգիտնայ եւ չուզէ գնահատել այս բոլորը: Թէ երեք ամիս է որ մենք պարտքով կ'ապրինք, եւ տակաւին վճարումը չենք ըրած մեր պաշտօնեաներուն, սպասելով դուրսէն ակնկալուած գումարներու:

Պարթեւ Սեւումեանները ամենադոյզն գաղափարը ունի՞ր թէ ժողովուրդին անունով Ս. Աթոռ եկած գումարները ի՞նչ չափով եւ մանաւանդ ինչ կերպերով չը բաշխուին: Թէ պատահած է երբեւիցէ որ գաղթական կամ չքաւոր հայ մը դիմած ըլլայ Ս. Աթոռոյ վարչութեան, հացի, կերակուրի, դեղի, բնակարանի եւ զանազան պէտքերու ի խնդիր, եւ մերժուած ըլլայ: Սակայն մեղքը Պարթեւ Սեւումեանի նման ապաբարոյ վիժուկներունը չէ, ամէն ժողովուրդ ունի իր անօգտագործելի տականքը եւ հետեւաբար արտաքսելի: Սակայն արտաքնոցն ալ իր մուկերը ունի, որոնք Պարթեւ Սեւումեանի նման գիտեն զգացնել իրենց գոյութիւնը: Յանցանքը անոնցն է, որ այդ մուկերը հիւրընկալելու պատիւը կ'ընեն իրենք իրենց:

Ամբողջ Եգիպտոսի հայութիւնը գիտէ թէ մեր միակ փոխառութիւնը եղած է 16 հազար ոսկի, որուն կարելոր մասը վճարուած է Ս. Աթոռէն ներս ի հաշիւ ուրիշ փոխառութիւններու եւ աւանդ գումարներու, լուսահոգի կիւրեղ պատրիարքի օրով Ս. Աթոռոյ տրամադրութեան ներքեւ դրուած զանազան ազգայիններու կողմէն: Թէ հակառակ տպարանի մէջ ի գործ դրուած աշխատանքին, կարելի չէ եղած զայն եկամուտի կարելոր աղբիւր մը դարձնել, որովհետեւ տպուած գիրքերը, մեծաւ մասամբ կրօնական եւ ազգային, դիւրութեամբ չեն վաճառուիր, շնորհիւ Պարթեւ Սեւումեաններու նման ազգապարծան մտաւորականներու, որոնք սինէմայի ու քլամներէն եւ կաշիի ու ցորենի արժեզիներէն զատ ոչինչ գիտեն կարդալ: Թող թէ վանքին տպարանը հակառակ տնտեսական այս կացութեան շատ աւելի արդիւնաւոր եղած է քան ասկէ առաջ:

Իսկ սուտերուն ամենէն անարգը այն յայտարարութիւնն է, որուն համաձայն իբր թէ Ս. Էջմիածին եպիսկոպոսացման գացող երեք վարդապետներուն համար ծախսուած է 9000 ոսկի, երբ երեքին համար եղած իրական եւ ընդհանուր ծախսը 876 ոսկի է միայն, Պէյրութի մէջ Գեր. Տ. Խորէն եպիսկոպոսի եւ Գեր. Տեղապահ Տօր միջոցաւ հանգանակուած գումարէն: Եւ տակաւին խել մը չարամիտ եւ անիմաստ ցափռտուքներ, զրաբանութիւններ եւ պահանջներ, բոլորն ալ յանուն մեր թշուառ ազգի շահերուն, որոնք սակայն բնականոն մտքի մը արտայայտութիւններ չեն թուիր ըլլալ, եւ որոնց արտաբերման ծենն ու ոգին Թափանցիկ կերպով ի յայտ կը բերեն թէ՛ ինչպիսի ինկած նկարագիր մը ունի ստութեան եւ զրպարտութեան թնջուկը եղող Պարթեւ Սեւումեան կեղծանունին ներքեւ ինքզինքը վատօրէն ծածկող խրտուիլակը: Մինչեւ հոս հետեւեցանք իր ստութեանց եւ զրպարտութեանց շարքին, այժմ գանք վեր հանելու այն ոգին որ «Ազգարար»ի էջերուն մէջ փռած է իր մտղծը, հաւանաբար դժբախտ արծազանգը լինել ուզելով բոլոր անոնց՝ որոնց քննադատութիւնները, Ս. Աթոռոյ նկատմամբ, տարիներէ ի վեր ամենատրտում խնդանքը կը կազմեն ամբողջովին կամաւոր ու չարամիտ սխալներու, որոնք ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց արծազանգը ըլլալու համար միայն այն անխիղճ զրպարտիչներուն, զուրկ մարդկային տարրական զգացումներէն, որ թուրքի մը վայել մեղսակցութեամբ նայած են միշտ ազգապարծան այս Հաստատութեան եւ անոր բոլորանուէր ծառայութեան լծուած զինուորեալ Միաբանութեանը:

Եթէ յանուն ճշմարտութեան եւ ազգին խօսող Պարթեւ Սեւումեանը կը հաւատայ իր ըսածներու ճշդութեան, ինչո՞ւ իր բո՛ւն անունով չի ներկայացներ իր զրպարտագիրը: Վասնզի կեղծանունի մը ներքեւ կը ծածկուին (այս կարգի յօդուածներու պարագային) անո՞նք միայն, որոնք կ'ամչնան իրենց գործէն: Անո՞նք միայն, որոնք մութին մէջ հարուածել կը փորձեն, նման գողերու եւ աւազակներու՝ որոնք կը վախնան լոյսէն: Տակաւին անո՞նք միայն, որոնք գիտեն թէ ճշմարտութիւնը կրնայ բռնել իրենց օձի-

քէն եւ պահանջել որ հաշիւը տան իրենց ստութեանց եւ զրպարտութեանց: Այդ հաշուետուութեան ինքզինքը արդէն իսկ անատակ ըրած է Պարթեւ Սեւումեանը, ապաստանելով կեղծ դիմակի մը ետեւ: Սակայն զայն կը պահանջենք «Ազգարար» շաբաթներէն, որ, կամ փաստերով ապացուցէ իր հիւրընկալած յօդուածին ճշմարտախօսութիւնները, եւ կամ պարկեշտ ըլլայ մեզի յայտարարելու բուն անունը զրպարտիչին՝ որ արդէն իր ըսածներուն անվաւեր ու կեղծ ըլլալը կը յայտարարէ իր ստանունին անարի լրբութեամբը:

Այս առիթով կուզենք մատնանշել պարագայ մը, թէ «Ազգարար», իր հրատարակման առաջին մէկ օրէն, մեր մամուլի Արեւակաւանն է եղած, հիւրընկալելով միշտ, մեղսապարտ եւ մեր ժողովուրդի շահերուն դէմ եւ պատուին ու արժանապատուութեան հակոտնեայ գրութիւնները: Հակառակ իր խմբագիրներու եւ տէրերու փոփոխման, Երուսաղէմի Ս. Աթոռոյ նկատմամբ իր դիրքը անբացատրելի ըսելու աստիճան եղած է ապաւայտ՝ եւ չարաննգ: Գայթակղութիւններ եւ յոռի կողմեր միայն տեսնել ուզելու իր տրտում եւ ցաւառիթ ախորժակները եւ հետաքրքրութիւնը վատառողջ հոգեբանութեան մը ցուցանիշը կազմած են առաջին մէկ օրէն: Ճշմարտութեան նախանձախնդրութիւնը չէ անշուշտ պատճառը իր այս կեցուածքին, այլ անհեթեթ, գռնիկ եւ անխիղճ այն զգացումը՝ որ մեղանչումն իսկ է հրապարակագրի մը ամենէն տարրական պարտականութեան: Երուսաղէմի հայոց դարաւոր Աթոռը նուիրական ու ծանր պարտականութիւններ ունենալով հանդերձ, պարտաւորութիւններ ունենալով հանդերձ, կը սպասէ առնուազն իրաւունքի, արդարութեան զգացում մը՝ մեր ժողովուրդին միտքը առաջնորդելու կանչուած մեր մամուլի ներկայացուցիչներէն: Եւ չի սպասեր որ անոնք կոյանցի վերածած իրենց էջերը, անոր մէջ հիւրընկալելու յօժարին ամէն կարգի ցափռտուք եւ զարշանք:

Կը սպասենք «Ազգարար»ի լուսաբանութեան եւ մեր պահանջը գոհացնող յայտարարութեան՝ իր նկատմամբ գործնական քայլերու դիմելէ առաջ:

Թող թէ «Ազգարար»ներուն միջոցաւ արտայայտուած զրպարտագրերը ինքնին

գերագոյն ապահովութիւնը կուտան մեր ժողովուրդի պարկեշտ ու գիտակից դասուն, թէ բանը ինչումն է, թէ շան գլուխը ուր է թաղուած եւ թէ ինչ հաշիւներ կ'ուզեն սակարկել ու կարկանդակ այս կարգի հաշտոններուն հեղինակները:

Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Աթոռը նոր չէ որ առարկայ եղած պիտի ըլլայ Հայ ժողովուրդի սիրոյն եւ պաշտամունքին: Հայ ժողովուրդը գիտէ թէ ինչ եղած է ան անցեալի մէջ եւ ինչ կը նշանակէ իր դերը մեր կրօնական եւ ազգային արժէքներու եւ արժանապատուութեանց ի խնդիր, որուն բուն կոչումն է եղած Սուրբ Երկրի մէջ ի վաղուց անտի Հայ Եկեղեցւոյ պատկանած Սրբավայրերու եւ ազգային իրաւունքներու պահպանման գործը: Այդ նպատակին ուղղուած են բովանդակ Միաբանութեան եւ ազգին բարոյական եւ նիւթական զոհողութիւնները, մտաւորական տրգնութիւնները եւ կրթական տաժանները, անկորոյս պահելու համար Հայ Եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդին իրաւունքները, միջազգային քրիստոնէութեան այս ոստանին մէջ, եւ անոր անունն ու պատիւը պահպանել այն բարձրութեան վրայ, ուր մեր պատուական նախնիք այնքան սքանչելի իմաստութեամբ կրցած են հանել զայն: Հայ Երուսաղէմը վանք մը եւ Միաբանութիւն մըն է որ անցեալէ մը, հոգեւոր կեանքի եւ փառքի օրերէն կուգայ, ու կը դիմէ միշտ դէպի բարձր ճակատագիր մը, առանց մեկուսացնելու ինքզինքը սակայն հանդէպ ազգի կարիքներուն: Իսկ իբրեւ ուխտավայր քրիստոնեայ Հայ սերունդներու, որոնք դարերով իրենց խունկին, արցունքին եւ լուսային հետ բերած են նաեւ իրենց հոգիներուն վիշտն ու քաղցրութիւնը, կրկնապէս հարստացնելու եւ նուիրականացնելու համար այս հոգեւոր եւ ազգային Ուխտը, Երուսաղէմի Աթոռը կը զբաւէ տեղ մը, որուն կրօնական տարածքը հոգիներու վրայ, վեր կը մնայ չափերէ եւ բաղդատութիւններէ:

Այս Աթոռը ըրած է եւ կ'ընէ իր կըրցածը, արդար է որ մարդիկ պզտիկ չի տեսնեն այդ ամէնը, թող չըսուին բաներ որոնք տեղի չեն ունեցած չարամտօրէն թելադրուած կերպարանքներու տակ: Կը բաւէ որ գտնուեցան մարդիկ որ չուզեցին զգա-

ցակից ըլլալ մեզի եւ Հաստատութեան այս աղէտին առիթով. այդպիսիներուն խղճմտանքին տազնապը իրենց պէտք է բաւէր: Անոնք լաւ կ'ընեն որ ներկուած ակնոցներով չնային այս Հաստատութեան, այլ այն պարկեշտ աչքերով, որոնցմով իրենց պապերը տեսան այս Աթոռը խոտովող տազնապները: Այսքանը չէինք ուզեր ըսել, բայց ստիպուեցանք ըսելու, որովհետեւ յաւիտենական է ճշմարտութիւնը, «աչք գոն եւ ոչ տեսանեն, ականջք գոն եւ ոչ լսեն»: Բաց են մեր խօսքերը մեր հաշիւներուն պէս եւ պարզ մեր ճակատները մեր սիրտերուն նման, ով որ ըսելիք մը ունի եւ իրաւունք մը զայն ըսելու թող զայ բարով: Ս. Աթոռոյ Միաբանութիւնը իր սրտագին զոհողութիւններու եւ հերոսացումի շրջանն է որ կը բոլորէ, հինգ տարիներէ ի վեր, եւ ինքը միայն գիտէ թէ ինչ ծանրածաճ դժուարութիւններով կը շարունակուի կանգուն մնալ այս նուիրական Հաստատութիւնը, շնորհիւ եկեղեցանուէր մեր ժողովուրդի ազնիւ զաւակներուն բարերարութեանը եւ Միաբանութեան կորովին, որոնք անտարակոյս լուսաբանութեան եւ շատագոյնութիւններու չեն կարօտիր:

ԽՄԲ.

Յ. Գ. — Յաջորդիւ պիտի անդրադառնանք «Ազգարար»ի դերին եւ գործունէութեան կերպին, մեր հանրային կեանքէն ներս. թէ ի՞նչ պատճառներու կը հպատակի իր ծնունդը, ի՞նչ ազդեցութիւններու՝ իր ուղղութիւնը, եւ թէ մանաւանդ ինչո՞ւ այդ դժբախտ թերթուկը առաջին մէկ օրէն ստիպուեցաւ վերածուելու խողովակի մը՝ ուրկէ մարդիկ իրենց աղտոլղութիւնները կը հոսեցնեն լոկ:

